

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:	10 kor. — fill.	Egy évre . . .	16 kor. — fill.
Egy évre . . .	5 " — " . . .	Fél évre . . .	8 " — " . . .
Fél évre . . .	2 " 50 " . . .	Negyed évre . . .	4 " — " . . .
Negyed évre . . .	1 " — " . . .	Egy óra . . .	1 " 70 " . . .
Egy óra . . .	1 " — " . . .	Egyes szám ára	4 fillér.

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **HJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat-hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

A nemzeti erő.

Mottó: „Mindenekelőtt független magyar nemzeti hadsereget követelünk mert e nélkül a mi országunk nem állam csak egy alárendelt tartomány“.

Mi a nemzeti erő? — nem más mint a nemzeti intézmények és nemzeti társadalmak összesége egy szellemtől a hazaszeretet magasztos szellemétől áthatva. És mi teremthet ilyen nemzeti erőt? A tiszta öntudat és tantorithatatlan meggyőződés affelől, hogy a nemzeti függetlenség intézményeinek létjoga és üdvös rendeltetése van. Intézményeiben és karakterében él a nemzet. Nincs nemzeti állam ezen a világon, a mely nemzeti intézmények, nemzeti nyelv és nemzeti jellem nélkül mint állam, — nemzetközileg számításba jöhetne.

Minden intézménynek első és legfőbb feltétele az, hogy létjogosultsága legyen és hogy legfelsőbb oltalomban — szükség esetén fegyveres oltalomban részesüljön. A nemzeti intézmények egymást kiegészítő, egymást támogató, egymást kölcsönösen fejlesztő és bol-

dogító élő valóságok; de valamennyinek létjogosultságát, szabadságát és jövőjét egyetlen intézmény van legelső sorban hivatva biztosítani, mely épen ezért valamennyi országos intézménynek, legyen az tudományos, gazdasági, ipari stb. intézmény legfőbb öre és védelmezője: és ez „a nemzeti hadsereg“.

Nemzeti hadsereg nélkül nincs biztonságban egyetlenegy nemzeti intézmény sem a maga becsületes életfeltételeivel, — nemzeti hadsereg nélkül egyéb nemzeti intézmények csak megtört hóbortok és utópiák ki vannak szolgáltatva a fejedelem önkényének, a ki a legfelsőbb oltalom jótéteményeiben csakis akkor és csakis úgy részesíti azokat, a mikor és a mint neki tetszik.

Magyarországnak nincs nemzeti hadserege és így jóformán nincs semmije csak irtóztató status adóssága — széttagolt társadalma — kétes értékű és gyatra intézményei, melyeknek szinte szégyelniük kell hogy — «magyar» jelleg tapad rájuk.

Az állam csak addig állam, egy nemzet csak addig nemzet — és egy nemzetnek csak addig van tekintélye, becsülete és függetlensége a mi g

független nemzeti hadsereggé alakulva — tud élni és meghalni hazájáért és függetlenségéért.

Ha egy államra, egy nemzetre nézve a hadsereg olyan keveset érő intézmény lenne, mint a milyenek a magyar nemzet a maga hadseregét 1867-ben botorul tekintette: akkor független ország egy sem lenne a világon.

Hiszen minden nemzetnek legfőbb és legértékesebb intézményét épen a hadserege képezi. És minden államnak külön-külön nemzeti jellegű s teljesen felszerelt hadseregének kell lenni, épen ez teszi állammá, ez biztosítja állami létét és nemzetközileg, diplomáciailag csakis annyit ér egy nemzet, mint a mennyi erőt hadserege kifejtetni képes; a nemzeti hadsereg erejében, harc-képességében és megbízhatóságában rejlik mindenik államnak a maga legfőbb hatalma.

Hadsereg nélkül egy országnak sincs államisága, nincs érvényesíthető akarata, nincs hatalma, nincs ereje, nincs tekintélye, nincs becsülete.

Két egymás ellen háborút folytató állam közül az az erősebb, az a hatalmasabb, a melyeknek hadserege le-

A keleméri pap.

(Válasz a „A hanvai pap“ című tárcza közleményre.)

Élvezettel olvastam a lap hasábjain S. Szabó József urnak „A hanvai pap“ címen írott reflexióit, mintegy választ azon közleménynek, amelyet „A keleméri pap“ címen pár héttel ezelőtt én irtam a lap tárcza rovatába.

Föltétlenül concedálok, hogy hivatott egyén szolt hozzá a kérdéshez, mert a Tompa hatalmas költészetének méltatói sorában őt egy vonalon tiszteltem Lévaival és Szász Károlyival. Neve, irodalmi működéséből már régóta ismert előttem. Tanári működését megelőzőleg, már naprágyi lelkész korában is olvastam tőle egyet-mást s most legutóbb megjelent „Tompa Mihály, a költő pap“ című munkáját is érdeklődéssel tanulmányoztam. Téved tehát, amikor azt állítja közleményében hogy munkáit nem olvastam.

Nagyon köszönöm a nagytiszteletű urnak azt az élvezetet, amit eddigi munkáival de legkiváltkép tárczámra írott feleletével szerzett. De a nagy emberek iránt táplált szeretetnek általa is hangoztatott elvénél fogva megfogja bocsátani nekem, hogyha reflexióira válaszolva én is teszek egy pár szerény megjegyzést közleményére.

Azon kezdem, amin a nagytiszteletű ur leginkább csodálkozik, amit megfoghatat-

lannak tart: miért neveztem én el Tompát Kelemérről és mért nem utolsó lakhelyéről, Hanvárol?

Megadom reá a választ. Tompa Mihály én előttem úgy áll a költészet piedesztálján mint egy megszentelt eszmény, aki első költeményének megírásától kezdve végső lehetőségéig mindig nagy és hatalmas volt. Minden egyes napvilágot látott költeménye duzzadt az erőből, a költő lelkének egész világa a leghivebben visszatükröződik minden szavában. Nincs az ő költeményei között kivetni való egy sem. Közel 16 esztendeig lakott Hanván s nem is egész 3 évig Keleméren, de ezt a három esztendőt, ha ki zárólag úgy beszélek róla mint költőről — sokkalta többre becsülöm, annál a 16-nál, amit Hanván töltött el, s amikor ugyancsak kiváló munkákkal gazdagította hazai irodalmunkat.

Tompa Mihály az 1849. év közepén költözött Bejéből Kelemérbe és ott tartózkodott 1852 elejéig.

Vegyük az időt alapul és nézzük meg, hogy mit irt Tompa ez idő alatt.

A szabadság harc leveretése után 1849 ben ihlette meg a költészet muzsája és adta lantjára azokat a hangokat, amelyek a „Gólyához“ címzett költeményében olyan megrázó erővel fejezték ki a haza sorsán érzett mélységes fájalmát. Vagy van-e a magyar költészetnek drágább gyöngyszeme,

mint az a költemény, amely „Pusztán“ cím alatt kezdetben csak kéziratban látott napvilágot s a melyben a nemzeti költészet oly jellegzetesen domborodik ki, hogy kezdetben névtelenül megjelent költeményt mindenki a már meghalt Petőfi munkájának tartotta, sőt egy külföldi lapban, amely tisztán a magyar népies költészet erejét akarta vele dokumentálni, a Petőfi neve alatt is jelent meg. — Vagy mondjon nekem a nagytiszteletű ur egy olyan újabb költeményt, amelyet annyi ember ismerne ma, mint „Az én lakásom“ címűt az 50 es években.

Nagytiszteletű urnak egyik munkájában egy kedves és szép képletet olvastam a Tompa Mihály keleméri lakásáról. Az volt abban elmondva, hogy a rozszant paróchia mellett egy kis kert állott, a melyet a hitvesi szeretet gondosága valódi földi paradicsommá avatott. Ebben a virágokkal diszes kis kertben töltötte Tompa keleméri tartózkodásának legnagyobb részét. Itt beszélt a virágokkal, költői lelkét itt övezte diadalmos fény s nemez homlokát itt csókolta meg a legtűzeesebben jólévő Muzsája.

És mindezek daczára, csak hogy a vitás czinhez még egy találó érv kerüljön a Virágregék és Olajág kiadási esztendeje alapján véli a nagytiszteletű ur megértetni velem, hogy Tompa Mihály miért volt a legnagyobb akkor, amidőn Hamván lakott, és miért nem keleméren.

győzi a másikat . . . A melyik hadakozó félnek hadserege fölött győzött az idegen, — a legyőzött nemzet nemcsak hadseregében, hanem egyéb intézményeiben is le van győzve. A hadsereg sorsa az illető állam függetlenségének, becsületének és jövőjének is sorsa. Így volt ez a múltban is, így van ez ma is, — így lesz ez a jövőben is.

Nézzétek a burokat, a kik hazájuk függetlenségének megoltalmazásáért emberfölötti gigász harcokban vérzenek, — de nem engedik kezökből kicsavarni a fegyvert, mert jól tudják, hogy a lefegyverezett nép szolgátságba süllyed s a zsarnok önkényének elaljasítható eszközévé hitványul; — és a míg a búr nemzet hadserege fölött szabadon rendelkezik s szabadon emelheti föl az orgyilkos angol banditák ellen hősi kezét: addig szabad, addig független.

Oh bizony, ha olyan értéktelen lenne a nemzeti hadsereg, mint a minőnek mi magyarok becsültük 1867-ben és becsüljük azóta is a magunkét: — akkor bizonyára odadobnák a burok is hadseregüket az angol haramiáknak, — udvariasan és mosolyogva mint a magyar nemzet dobtá oda az osztrák verebeknek a maga hadseregét — a hirhedt „osztrák jóbarátság“ kedvéért.

A hadsereg — a nemzeti függetlenség legfőbb intézménye, a mely nemzet azt meg nem becsüli, az a nemzet nem méltó az élethez; az a nemzet becstelen, szolga nemzet.

Megköveteli tehát minden becsületos magyar ember e hazában, hogy honvédségünk törvényes uton mielőbb

a szó legnemesebb értelmében független magyar nemzeti hadsereggé egészítsék ki és pedig „piros fehér-zöld“ jelleggel „fekete-sárgaság“ nélkül.

Publicista.

Az aratás és a pénzügyminiszter.

„Tekintettel az aratásra és aratás után az ipar és kereskedelem várható fellendülésére és ennek folytán az általánosságban beálló nagyobb fizetési képességre, felhívom a pénzügyigazgatóságot, hogy a közadók és egyéb kincstári követelések behajtása iránt a legszigorubbant intézkedjék.“

Lukács László pénzügyminiszter ezen körrendeletet intézte az összes pénzügyigazgatóságokhoz. Ugyanezt intézte a debreczeni pénzügyigazgatósághoz is, városunk közigazgatási bizottságot pedig felhívta, hogy a pénzügyigazgatót a közadók szigorú behajtásánál hathatósan támogassa.

Nagyon rózsaszínű szemüvegen nézi Magyarország pénzügyminisztere az ideai aratás eredményét, ha annak nyomán az ipar és kereskedelem fellendülését s ennek folytán az ország népének általánosságban beálló nagyobb fizetési képességét látja.

Szomoru aratás ez nagyon, pénzügyminiszter ur, ami most Magyarországon folyik! Most még kollégája a földművelési miniszter ur is kissé optimista színben látja az ország gabonatermését, de ha bevégeződik országszerte a cséplés, majd reá fog jönni ő is, hogy hány millió métermázsával mutatott ki többet a hivatalos jelentés „hiteles“ adataiban, mint a mennyit azokból a gondviselés tényleg hitelesített. Városunkban és vidékén, ezen a kánaáni gabonatermő földön már tisztában van a szántó-vető ember az

idei aratás eredményével s annak láttára a könyje csordul s könynyeivel öntözi azt a földet, melyet a jó Isten annak idején elfelejtett megöntözni. Holdanként alig termett több három mázsánál. Pénzügyi tanácsosai-val számítsa most már ki a pénzügyminiszter ur, hogy milyen buzaáraknak kellene lenni, hogy ily termés mellett a gazda a földjében fekvő tőke legszerényebb kamatát, a földhasznbérét s ezen felül mindkettő vetőmagját s munkájának legnyomorságosabb bérét megkapja? És mily buzaáraknak kellene lenni, hogy ily termés mellett ha zánkban az ipar és kereskedelemnek a miniszter ur által várt fellendülése és a népességnek általánosságban várt nagyobb fizetési képessége is e akugyan bekövetkezzék?

Nem a pénzügyminiszter ur szakemberei között, de még angol sincs olyan, aki ezeket a számkérdéseket kiszámítsa, de ha kiszámítanak is egy horribilis összeget, nem érne semmit; először azért, mert a buza ára valóságban minden számítás dacára a lehető legalacsonyabb; másodsor pedig azért, mert a közönség legnagyobb részének nincs is és nem is lesz az ideai aratásból eladó buzaja.

Szomoru dolog ez nagyon, pénzügyminiszter ur! Olyan szomoru, hogy ezzel szemben önnek, mint a nemzet pénzügyminiszterének nem az lenne a kötelessége, hogy a közadók és kincstári követelések legszigorubb behajtását rendelje el, hanem ellenkezőleg, az ország hasonlóképp sújtott vidékein legalább is a földadóra és járulékaikra, a jövő aratásig általános fizetési halasztást kellene engedélyeznie s azon felül már most gondolkoznia azokon a módokon, melyekkel a mindenható állam a fenyegető inség és nyomorral szemben a nép felségítésére készen álljon.

Mi nem hisszük, nem hihetjük, hogy a pénzügyminiszter urnak tudomásu lenne arról a siralmas termésről, melyet az ország számos vidékén és városunkban is az aratás felmutat, mert oly embertelen embernek nem tudjuk elképzelni Magyarországnak pénzügyminiszterét, hogy ilyen szűk esztendőben, mint a mostani, egész czinizmussal az

Ne tévesszük össze a dolgokat. Igaz ugyan, hogy Tompa úgy Virágregéit, mint örök becsü imakönyvét már hainvai tartózkodása alatt adta ki, de tagadhatatlan, hogy az irodalom e remekeit még Kelemérben írta meg. Virágregéit éppen abban a kis kertben, a hol ielkének egyetlen sugarától beszédre nyíltak a virágok ajkai.

És nem Keleméren sújtotta-e benne leginkább a sors a költőt, akkor amidőn írói munkái legdragábbjéért néplörvényszék elé állították és Kassára hurczolták, hol hat hétig kellett, — habár szabadlábban — elszenvedni a zaklatás és üldöztetés minden keservét. És maga Tompa Mihály is talán nem a szeretetét mutatta ki a közsege iránt már akkor is, amidőn a zaklatások idejében ennek a megfordítottját választotta írói nevéül?

Hát épen ezekért tartom én Tompát a legnagyobbak keleméri működése ideje alatt és épen ez okokból kifolyólag adtam én tárcza közleményemnek a vitás czímet.

Fejtlenülül elkéll ismernem S. Szabó József urnak azon állítását, hogy a Tompa elmélázó, magába zárkózó természete ahol csak lehetett mindenütt kitért a nyilvános ünneplés és szereplés elől. De én se állítok egyebet. S ha még őszinte tisztelettel adózom e sorokban a gömöri egyházmegye akkori kormányzójának s különös hálával és szeretettel emlékezem meg az egyházmegye nemrég királyi adományyal is kitüntett veterán tagjáról, az ősz Szentpétery Sámuelről

akinek oldalán az ő szeretettel teljes és jó akaratu tanácsaival kezdte meg b. e. édes atyém csaknem egy felszázaddal ezelőtt papi pályáját, — áttérhetek arra a „titkos hagyatékra“, amelyről olyan nagy bizonyossággal beszél a nagytiszteletű ur!

A tény az, hogy Tompa Mihálynak egy lepecsételt könyve, vagy iratesomója a hazafias premontrai konvent őrizetére bízva, a jászói levéltárban őriztetik és azt a költő végakarata szerint — halála után 50 évvel — 1918. július 30 án, fogják felbontani és tartalmát nyilvánosságra hozni.

S. Szabó József ur is elismeri, hogy ennek a hagyatéknak Tompán kívül csak ketten ismertét tartalmát: Lévay József és Béky Sámuel Nem változtat a körülményen ez, hogy ő dacára annak, mikép Tompával és szívéhez szóló költészetével már régóta foglalkozik, csak tölem tudta meg, hogy Tompa Mihálynak édes apám is olyan bizalmas embere volt, akire reá bízta titkát. Ha a nagytiszteletű ur figyelemmel kísérté volna a 90-es egyház lapjait, úgy e körülményről már tíz esztendővel ezelőtt tudott volna, amennyiben a Sárospataki Lapok 1891. október 11-iki és ugyanez idő tájt — a dátumra biztosan nem emlékszem — a Protetáns Egyházi és Iskolai Lapok, tehát az ország két legtekintélyesebb egyházi lapja közölte ezt akkor, amidőn a kassai temetőben örök pihenőre kísértük az édes apámat.

Tehát a Tompa Mihály titkos iratait

ketten ismerték csak és S. Szabó József ur mégis úgy beszél arról, mintha mindennapi dolog lenne az egész, sőt még azt is tudja, hogy mi foglaltatik az iratokban.

Ezek után azt hiszem egészen jogos az a kérdésem, hogy voltaképen honnan tudja mindezt a nagytiszteletű ur?

Mert csak két eset lehetséges.

S. Szabó József ur vagy csak gyanítja az iratesomó tartalmát, amint én leginkább hiszem, vagy pedig árulással vádolja Tompának azt a két bizalmasát, akiről ő feltételezte és biztosan tudta, hogy titkát magukkal viszik a sirba.

Az első esetben nem én érdemlem a „nagy találgató“ czímet, a második esetben pedig a megsértett fiui kegyelet a legerélyesebb hangon utasíttatja velem vissza a meg nem érdemelt vádat.

De éppen azért mert feltételezem, el is hiszem a nagytiszteletű urról, hogy bizony ő sem tudja, hogy voltaképen mi is van abban a csomagban letéve. A mit ő állít, az éppen olyan találgatás, mint a mit én mondtam, csak hogy én megkísértem legalább alapját adni feltevésemnek.

Ha a Tompa életéről szólva, beszéd tárgyát képezi az ő jászói hagyatéka és ha valaki azt akarja velem elhítenni, hogy a 60-as évek legjobb adomái vannak abban a jászói konvent, gondos őrizetére bízva — hát bizony ezen én mindig mosolyogni szoktam.

aratásra és az aratás után várható közgazdasági fellendülésre utaljon s a közadóknak legszigorubb behajtását rendelje el!

Sajnos, úgy látszik a pénzügyminiszter ur nem bír tudomással az öt legközvetlenebbül érdeklő hazai közállapotokról, mert ha tudomással bírt volna a termésviszonyokról, oly általános rendeletet a közadók legszigorubb behajtására bizonyára nem adott volna ki. Városunk közigazgatási bizottságán tehát a sor, hogy a lehető legsürgősebben, a leghatározottabban s erkölcsi felelőssége teljes tudatában egész nyíltan feltárja a pénzügyminiszter előtt a helyzetet s tudassa vele, miszerint nem olyan időt élünk, hogy a közadók legszigorubb behajtását az állam és az adózó polgárok közös érdeke megengedhetné. A legkevesebb, a mit nehéz megpróbáltatások előtt álló közönségünk érdekében joggal megkívánhatunk: a közadók s mindennemű kincstári követelések tekintetében a legnagyobb kimélet s a földadó és járulékaikra nézve fizetési halasztás.

Iparunk és kereskedelmünk a szó legteljesebb értelmében évek óta pang s hogy tömeges bukás nélkül átvegye ezt az inséges esztendőt az annál kevésbé remélhető, mert a lakosságunk zömét képező gazdálkodó és földmivelő népet szomorú anyagi helyzete még az eddiginél is nagyobb takarékosagra s életmódjában, gazdaságban, háztartásban és ruházatában igényeinek a legszigorubb összevonására fogja kényszeríteni.

És még is kérdés: mi lesz kigazdálkossal, kik a közterhek és rossz esztendők súlya alatt már is roskadoznak s nagyobbára tulterhelt birtokaik után adósságaik kamat terhet sem lesznek képesek viselni?

Szomorú, sőt megdöbbentő az a kép, mely az ideai aratás után a közeljövőben szemünk elé tárul. Adja isten, hogy ne úgy legyen! — de nekünk, kik városunk viszonyait közvetlenül ismerjük az a fájdalmas előérzetünk van, hogy ha meglágyul is irántunk a pénzügyminiszter ur szíve s nem küldi ki reánk adóvégrehajtóit és dobosait, lesz itt ebben az évben ugyanis elég dolga — a végrehajtónak is, a dobosnak is... Bár ne lenne!

De sohasem számítottam arra, hogy ilyen nyilatkozatot tegyen egy olyan férfi, aki évek hosszú során át tudományos munkássággal mindig a Tompa életét és költészetét tanulmányozta s aki eddig kifejtett munkássága révén a magyar irodalomtörténetet Tompára vonatkozó részeiben a helyes utra irányítani van hivatva.

Minden írónak működése, elvégzett munkája hű tükrét képezi egész életének. Így a Tompáé is.

Tompa egész életében zárkozott, me lancholikus — hogy ne mondjam — buskorm természetű volt, akinek ez a lelki tulajdonsága megérezhető minden munkáján. Az is igaz, hogy azt a letétbe helyezett könyvet 1867 és 1868-ban írta, tehát már olyan időkben, a mikor a betegség ágyához szegezte s mikor lelkét kinozták a fájdalmak, a mikor a költő maga is kívánta a halált. Ilyen lelki küzdelmek közepette igazán nem értem, hogy miképp lehet feltétel nélkül a költőről, hogy szakítva egész életfelfogásával utolsó napjaiban cserbe hagyta muzsáját s lantjának hurjával vidám adomákat pengetett volna.

Nem nagytitiszteletű Uram! Én ma is elég komoly és tudományos készültségű embernek tartom Tompát ahhoz, hogy feltételezzem róla, miképp utolsó napjaiban is megbirta itélni, hogy ő Tompa Mihály, egy

Pártszervezés Büd-szent-mihályon.

Szabolcsvármegyének egyik legmagyarabb, legvagyonosabb független nagyközsége Szent-Mihály. Ezen község lakossága a független Kossuth-pártnak mindig szilárd és hű támogatója volt, a kiket sem vesztegetéssel, sem erőszakkal nem bírták idáig a lélek vásárlás sáros piaczára felhajtani.

A tiszalöki kiterjedt választókerületben Szent-Mihály volt mindig a főtábor a kerületbeli Kossuth-pártnak, mert vagyonos, józan és becsületes választóin a gyalázatos lélek kufárok csábítása megtört. Saját zászlórudjokkal verték hátba, zavarták ki innét a kormány kufárjait.

Hisszük, hogy így lesz ez a jövőben is és Szent-Mihály vezetése mellett a kerület többi megmételvezett községeiben is felébred az önérzet, az önbecsülés, a hazánk és független elveink szeretete és e kerületben újra diadalra juttatjuk pártunk zászlaját, a melyet öt év előtt Kornis nemzeti pártból vedlett kormányamelukja csak a leghallatlanabb ember vásárlás és erőszak igénybe vételével buktathatott meg, megszeplőtelenítve így a kerület becsületes hírnevét.

Ez ideai képviselő választáson is használni fogják eszközeiket a lélekkufárok. A jezsovita Széll Pilátus Kalmánék, a hirdett jog, törvény, igazság hamis, kárhözatos prófétái még törvényben is biztosították a vesztegetést, törvényesítve az ugynevezett fuvarbér fizetést.

A becsületes, az igaz hazafiaknak azért kell tehát egyesülni, jó előre szervezkedni a zsebrákok titkos és nyílt hadai ellen, hogy az ólálkodó csahosokat megbélyegezhessük, elkorbácsolhassuk táborunktól.

A tiszalöki választó kerület vezérközségében, B.-Szent-Mihályon vasárnap szer-

nemzet elkényeztetett dalnoka, mivel lehet hálás a nemzet szeretetéért.

Nagyon jól tudta Tompa Mihály bizonyára azt is, hogy hol fáj a nemzetnek legjobban és ötven esztendő múlva mivel lehet az érdeklődését felköltetni. Épen azért hiszem, hogy a jászói levéltárban elhelyezett könyvből a Szabadságharcz történetéből fogunk megtudni egyet mást.

Különben nincs már messze az idő és világossá lesz az egész dolog. Tizenkét esztendő múlva a jászói atyák majd febotják az iratesomót és megtudjuk mi is a tartalmát.

Ha isten éltet és erőt ad 1918. július 30-án Jászón leszek. Azt hiszem, hogy S. Szabó József ur is érdeklődik annyira a dolgok iránt, hogy hasonló körülmények között — amit adjon az is — Ő isten ott lesz. Akkor majd találkozni fogunk s a vitát üdvözli a megmásíthatatlan valóság!

Majd elvállik, hogy a Tompa költészetéből és egész életéből melyikünk vonta le a valósághoz közelebb eső következtetést?

A költői triász két nagy alakjának Aranyának és Petőfinek most már szobra áll a fővárosban; vajha megtisztelné magát ez a nemzet és leróna a Tompa iránt tartozó köteles tiszteletet!

Békly Ferencz.

vezkedett a Kossuth-párt egyetértőleg a párt országos központi intézőségével, melynek elnöke Kossuth Ferencz, Dr. Pap Zoltán fővárosi ügyvédet, a Petőfi-társaság kiváló költő tagját, az országos nevű dalszerzőt küldte le Szent-Mihályra.

Dr. Pap Zoltánt és kísérőit P. Szabó Márton pártelnök vezetésével a szent-mihályi független gazdák színe-java fogadta a vasuti állomáson, honnan hosszú kocsisorral vonultak be a szent-mihályi gazdakörbe. Dr. Pap Zoltán nagy figyelem mellett és általános helyeslések között terjesztette elő küldetése célját és a helyi pártvezetőkkel fontos megállapodásokat hoztak az egész kerületet bevonó szervezetre, mely mint erős bástya fogja biztosítani nemesak küzdésünket, de győzelmünket is, a mely által a bemocsokolt kerület jóneve ismét tiszta lesz. Különösen nagy hatást és lelkesedést keltett Kossuth Ferencz azon levele és igérete, hogy le fog jönni Szent-Mihályra és a tiszalöki választó kerületbe, a hová várva várja a polgárság.

Az értekezés befejezte után pompás magyaros ebédet tartottak a szentmihályi vendégharát elvtársak dr. Pap Zoltán, kiváló költőnk és elvtársunk, a központ kiküldöttjének a tiszteletére, melyen az első birtokos gazdák és függetlenségi vezetők és a községi előjáróság nagyobb része is jelen volt, mely a legjobb, vidám hangulatban folyt le, a magyaros jóízű ételek és italok miatt dicsérve a felszolgáló vendéglőst Mady uramat is. Természetesen a felköszöntők sem maradtak el. Dr. Pap Zoltántól, aki a délutáni vonattal utazott fel Budapestre — a legmelegebben és a viszontlátás reményében köszöntek el, a szentmihályi lelkes elvtársak, mert a szervezést tovább fogják folytatni a kerület többi községeiben is, nehogy a lélekvásárlók, az erőszakosok, a saját érdekleső és istápoló zsebrákok készületlenül találják ezt a lelkes igaz magyar pártot.

NAPI HIREK.

Kossuth Ferencz lejövelele.

E lapban mi fejeztük ki azt a szeretetteljes közóhajt, hogy Kossuth Lajos nagy fia, Kossuth Ferencz mielőtt még a pártusák feljullnának, jöjjön le ezen felső-alföldi részre, a hű magyarság, a független polgárok hatalmas táborai közzé. Örvendünk, hogy közóhajunk meghallgatásra talált. — Kossuth Ferencz levelet írt a büd-szent-mihályi kiválóan lelkes, kiválóan hű és tántorithatatlanul becsületes magyarság vezetőihez és ezen levelében biztos kilátásba helyezte a közibünk való lejöveletét. Szeretett és várvárt országos pártelnökünk felkeresi a hajduság és nyírség kerületeit, hogy az odaadó, becsületes és tántorithatlan hiveknek a nemzet nevében a függetlenségért küzdők nevében köszönete

mondjon és a további kitartásra lelkesítsen mindnyájunkat. Szeretve szeretett pártvezérünk közibünk való jövetelét örömmel hozzuk tudomásra; a pártusák küszöbén és a lélekvásárlások előtt mi nagy fontosságot tulajdonítunk hótiszta eszményü függetlenségi vezérünk ezen utjának. Hozza Isten mielőbb szeretve várjuk. Az elvhűség, a bizodalom és az erős hit ezen lángoló tüzhelyeinél sokszor méltatlanul támadott vezérünk te is felmelegedel.

Szabad Hajdu.

A keleméri pap.

A Debreczen július 15 diki számában Tompa Mihályról „A keleméri pap“-ról jelent meg érdekes tárcza, melyet Béky Ferencz jeles fővárosi író irt, a mely szélesebb körben feltűnést keltett. E tárczára aztán Tompa életének irodalmi méltatója, S. Szabó József a debreczeni kollegium kiváló, tudós tanára szép tárczában felelt, (július 22. szám) a melyben becses adatokat tárt fel Tompa felől és helyre igazította „a keleméri pap“-ról írott tárcza némely részét. Ezen tárczára felelve írta meg Béky írotársunk lapunk mai tárcza czikkelyét, melyre felhívjuk olvasóink figyelmét.

Schissl lovag ur távirata.

Az új századokból vettük át ezen kort jellemző apróságot. A hét és nyolcz oldalas nekrológokat, költeményeket, tárczákat, és vezércikkeket, melyek Szilágyi Dezső halálát napok óta siratták, a humor levéve! öntötte le a Schissl lovag ur telegrammja. Ki ez a Schissl ur? A kabinetiroda egyik hivatalnok, kinek szellemi nagyságáról az „Új Század“ hónapok előtt megjegyezte, hogy ő volt, aki Jókai Mórtól a következőket kérdezte, mikor a nagynevű író audienciára jelentkezett: Mi a foglalkozása? Aki Magyarország nagyjait ennyire ismeri, elég szerénytelen volt arra vállalkozni, hogy ő felsége nevében részvétét fejezze ki a magyar nemzet előtt ama veszteség fölött, mely az országot Szilágyi Dezső halálával érte. A telegramm nem lett volna annyira szembeötlő, ha ugyanazon a napon egy másik telegramm nem jelenik meg a kelet-ázsiai hajóraj parancsnokának czimezve, melyet nem Schissl ur, de ő felsége irt alá és küldött Montecuccoli contraadmirálisnak. Odalent Ázsiából két hadihajó indul utnak hazafelé s ez akkora örömet okoz, hogy ő felsége sajátkezüleg gratulál az admirális urnak. S ugyanazon a napon meghal Szilágyi Dezső s a magyar nemzetnek Schissl ur által utalványoztatják ki a részvétet legfelsőbb helyen. Ekkora különbség van „Hadseregem“ és a magyar államférfiak megbecsülése között.

A szerkesztőségből.

Ifjabb Móríc Pál felelős szerkesztőnk, ki szombat óta távol volt, ma hazaérkezett és átvette a Debreczen szerkesztését.

A helyivasut áldozata.

A „Debreczen“ is közölte azt a szerencsétlen esetet, a melynek egy viruló fiatal leány lett az áldozata. A helyivasut vaskereke összezúzta a 15 éves Schweitzer Róza, Schweitzer gépkereskedő leányának a ballábát. Leirtuk e szerencsétlenséget, most a fiatal áldozatról emlékezünk meg. A fiatal leányka ballábát amputálták és szegényke

egész nyugodtan viseli szenvedéseit. A kezelő orvosai mondják, még ily nagy lelki erőt ritkán tapasztaltak. A fiatal leányka megdöbbentő szerencsétlenségét páratlan lelki nyugalommal viseli és még ő vigasztalja szomorodott szüleit.

Az új lovag.

Csiky Lajos debreczeni ref. theologiai tanárt, és börtön lelkészt a Ferencz József rend lovagkeresztjével tüntette ki a király.

A debreczeni mérgezési vád.

Szabó Imre városi hajdu vád alatt áll, hogy a feleségét megakarta mérgezni. Egész rémhistória kerekedett ki már belőle. Szabó hajdu is leván tartóztatva, a felesége pedig bent fekszik a kórházban. Állapota nem aggodalmas. Még idáig az orvosok nem állapították meg betegségének a körülményeit.

A pécsi hadgyakorlat.

A pécsvidéki nagy hadgyakorlatra, a melyen a királyunkon kívül valószínűleg a német császár s a szász király is megjelenik, serényen folyik az előkészület. — A pécsi, görcsönyi, dolnji-miholjáczi kastélyok már csaknem készen várják a felséges vendégeket. Hettyei Sámuel püspök ebédet fog adni, a mely előtt a király küldöttségeket is fogad. Verőcze vármegye és Eszék küldöttsége Dolnji-Miholjáczon óhajt tisztelegni az uralkodónál. — A hadgyakorlaton résztvevő ezredek majdnem mind gyalog mennek Pécsre és környékére. A katonaság zöme (körülbelül 36 katonai vonaton) a gyakorlatok után Szent-Lőrincz állomásról fog állomáshelyére vis-zautazni. Miután a pályaudvar kicsiny, ki fogják bővíteni, két új sinpárt is leraknak. A szigetvári pályaudvart is kibővítik. Onnan 20 katonai vonatot indítanak.

Köszönetnyilvánítás.

Beküldetett: Mindazon jóbarátok, rokonok és ismerősök, kik szeretett jó feleségem elhunyna miatt megtört szívem sajtó fájdalmát szives részvétőkkel enyhíteni igyekeztek, fogadják gyászos családom nevében is hálás köszönetemet. Debreczen, 1901. aug. 6. Ganofszky Lajos.

A „Tiszavidéki Dalszövetség“ pályázata.

Beküldetett: Mint minden évben, úgy az idén is a dalszövetség 100—100 korona pályadíjjal nyílt pályázatot hirdetett egy férfi négyes műdalra és egy magyar népdal egyvelegre. A pályázat július 1-én járt le s beérkezett összesen 29 mű. A szövetség szabályai szerint a pályamunkákat a tag-egyesületek karnagyai együttesen bírálják meg. Folyó hó 7-én — szerdán délután városunkban jönnek össze a karnagyok, hogy oda ítéljék a pályát s ezzel együtt a pályadíjat a két legérdemesebbnek és legjobbnak talált mű szerzőjének. Az ítélet ki hirdetése, valamint a jelítség levélkék felbontása az augusztus 25-én tartandó közgyűlésen fog megtörténni, s a díjat nyert művek a jövő évi szövetségi dalosünnepségen fognak mint összkarok előadatni. A múlt évi pályázaton mind a két díjat dr. Bródy Miklós nagy-karolyi fiatal zene-művész nyerte meg, s ezen két kitüntetést és pályadíjat nyert karének augusztus 24-én este fog a

színházban előadatni az összes dalegyletek által együttesen. Volt alkalmunk már ezen két karéneket hallanunk, s hisszük, hogy az összes dalegyletek több mint 500 énekes előadásában a két mű szépsége hatalmasan ki fog domborodni.

Egy tábornok utikalandja.

Franciaországban történt a következő érdekes eset: A Nizzából induló gyorsvonat teljes sebességgel száguldott Puget-Theniers felé, a mikor nem sokkal Malaussene állomás előtt a vonatvezető észrevette, hogy egy ur áll a sinek között, gesztikulál és kiáltoz. Azt is észrevette, hogy uniformis van rajta. Mit tehetett, meglépett a vonat futását, s mivel az ur nem távozott a sinekről, meg is állította a gőzöst. Akkor látta, hogy a ki a gyorsvonatnak utját állotta, egy generális. A tábornok szalutált az udvarias gőzösnek s előadta tettének okát. Manőverre kell mennie, de lekéselt. Mire a legközelebbi állomásra ér, a vonatot már nem találhatja ott. Kénytelen volt tehát mert akit a haza hív, annak nem szabad lekésnie, ha mindjárt csak hadgyakorlatra hívja is a haza. — A generális erre fölszállt és mint udvarias francia sorra járta az utasokat, bocsánatot kérve az ijedségért, amit nekik okozott. Érvelését még a vonatvezető is annyira akceptálta, hogy jegyzőkönyvet se veft föl, a vonatot pedig most már még nagyobb gyorsasággal száguldott, hogy az elveszet pár percnyi időt kipótolja.

Értesítés.

Beküldetett: Dr. Kenyeres Elek orvos egészségi szempontból 2 hétre az erdélyi fürdőbe utazik. Távolléte alatt a „Zion“ egyleti tagok részére Dr. Rózsa Mór és Dr. Szöllőssy Béla a m. kir. államvasutak waggongyára és a privat betegek részére Dr. Szöllőssy Béla fogja helyettesíteni.

Nyilatkozat.

(Eredetije német.) A szolyvai viz kiváló hatásával nagyon meg vagyok elégedve; kérek ismét egy rekeszszel.

Dr. Perl Miksa

Bécs.

A szolyvai ásványviz kitünő üdítő ital a savanykás kerti borokkal vegyítve rendkívül kellemes.

T Á V I R A T O K.

Rekviem Szilágyi Dezsőért.

A „Debreczen“ eredeti távirata.

augusztus 6.

Karlsbadból vettünk egy sürgönyt a mely a Karlsbadban fürdőző zsidó honfitársaink kegyeletét dicséri. — Az ottani izraelita templomban Szilágyi Dezsőért rekviemet tartottak. Dr. Ziegler főrabbi hatásos beszédben méltatta a Szilágyi Dezső érdemeit. A templom egész megtelt a Karlsbádi magyar fürdővendégekkel.

Nagy zavargás Kolozsvárt.

— Saját tudósítás. —

Kolozsváron harc folyt a rendőrség ellen, ezen anarchiának a részleteiről hitelesen ezeket írják lapunknak:

A rendőri brutálítások következtében

annyira elmérgesedett a hangulat, hogy vasárnap este már valószínű lázadás ütött ki Kolozsvárt, aminek szomorú következményeit fokozta az a körülmény, hogy a rendőrség teljesen elvesztette a fejét és a tömeggel többé nem birt. Kitört az anarchia és mindenki azt csinálta, a mit jónak látott vagy a mire épen bosszúja ingerelte.

Annak a lázongásnak, rombolásnak és hallatlan zavargásnak — a mi vasárnap este 8 órától kezdődőleg lefolyt Kolozsvárt, a kezdete a Hunyadi téren volt, hol egy részeg embert egy rendőr leakart tartóztatni. Ebből természetesen szóváltás keletkezett, a mibe aztán az utcza is beleszólt. A mikor a részeg darabont észrevette, hogy az utcza pártjára áll, egyszerre ellenszegült a rendőrnek, a ki már kritikus helyzetbe jutott, úgy, hogy a kardjához kellett nyulnia. Állítólag azt az embert, aki részegen rátámadt, megvágta a kardjával, mire aztán kitört a körülálló nép dühe, mire a rendőr futásnak eredt és bemenekült a Deák Ferencz utcza szegletén álló Szenessy féle ház udvarára. Ezalatt rendőri segítség érkezett, a kik aztán kardot rántva, visszaszorították a tömeget s így kiszabadították társukat szorult helyzetéből. De ugyanekkor egy másik rendőrt közrefogott a tömeg és erősen helyben hagyott, úgy, hogy a rendőrnek a mentők segítségére volt szüksége. Állítólag egy honvédmester is veszélyesen megsérült, a ki szintén a rendőrök ellen viselt volna háborút.

Szóval a Hunyadi téren 7 és 8 óra közt már általános volt a forrongás és zavargás. A tömeg mind nagyobb mértékben gyülekezett s végre is a kevés számú rendőrséget annyira közre fogta, hogy már-már a legkomolyabb következményektől kellett tartani. Ekkor már a városházától telefonon értesítették a katonai parancsnokságot, a ki viszont intézkedett, hogy a készenlétben álló őrségek vonuljanak ki.

A honvéd, vadász és közös csapatok őrségei gyorsan kivonultak a Hunyadi-térre, a hol az ostromolt rendőrséget körülfogták s hogy a tömeg bántalmaitól megvédelmezzék, bekísérték őket a tanácsházhoz, a hol Deák Pál főkapitány szorongva várta a történendőket, de rendőrökkel sikeresen operálni már nem lehet.

A mikor a katonaság a rendőröket fedezve, felkísérte a tanácsházhoz, a tömeg is a Hunyadi térről a Mátyás király térre vonult és harcias állást foglalt el a városháza előtt. Olykor óriási „abczug Deák Pál!” „abczug gyilkos rendőrök!” kiáltásban törték ki. Közben sip, fütty süvített a tömegeből ki, miközben az egész rendőrséget szidalmazták. A katona őrség a városház alatti gyalogjárón foglalt helyet, a napostisztek pedig a járdán tanácskozva várták a parancsot, hogy mit tegyenek a tömeg szétoszlására nézve.

E közben Deák Pál főkapitány is megjelent a városház kapujában, mire éktelen ordítás tört ki.

— Abczug! Le vele!

Mikor a tömeg látta, hogy a városházát nem közelítheti meg, más megtorlásra gondolt. Egyszerre a katonaság feje felett egy kő süvöltött a városház ablakára, mely csörömpölve törött össze. A főkapitány most megjelent és felszólította a tömeget a távozásra, de közaport zuditották a városházára. Az ablakok csörömpölve törtek össze. Az eddig tétlenül álló katonaság egyszerre megmozdult és a városház előtti térről elzavarta a tömeget, melyből egyesek hivatva, visszazaladva, vakmerő bátorsággal dobálták a városház ablakait, melyeknek csörömpölését diadalmas ordítással fogadta a tömeg.

Ekkor már a kivezényelt csapatokat akezióba indították. A katonaság egyszerre 3 oldalba kezdte szorítani a tömeget. Látzólag elvonultak, de csak azért hogy azokat a védtelen helyeket, a hol rendőrséget, vagy rendőrségi tisztviselőket sejtett, megtámadja.

A tömeg a főtérről az Unió utczába vonult, a hol egyszerre irtózatot közapor zúdult Deák Pál ablakára. A kövek olyan sulyosak voltak, hogy ablak kerestfái is darabokra törtek. A kapu csukva volt s így nem hatolhattak be azon, de mikor minden ablak porrá volt zúzva, néhányan az ablakon át akartak a lakásba hatolni, a mi sikerült is egyik a más vállán keresztül. A főkapitány szalonja az utcza felől van így az oda behatoló néhány vakmerő ember, nagy pusztítást vitt véghez. Már előzőleg kerített késekkel összevágta a butorszöveget, össze zuzták az üveges butorokat, porcellán üvegeműt, a mit a kő megkímélt azt is összetörték.

A főkapitány neje az izgalomtól remegve egy hátsó szobába zárkozva kétségbeesetten hallgatta a rombolás zaját. A tömeg, melynek már dühe tetőpontra kapott, megtámadta a Kis-Szamos partján fekvő városi fogdát is, mivel rendőröket reméltek ott is találni. De itt a felügyelő néhány elaggott rendőrrel van csak, a kik felügyelőnek az idekerült helynélküli csavargókra és kisebb tolvajra.

Egyszerre tizen huszan dőltek neki, a különben gyöngé, fenyő deszkából készült kapunak és nagy recscesenéssel betörték. A bent levő örök remegve lapultak meg az ordító tömeg előtt, melynek vezérei a felügyelőtől a kulcsokat követelték. A felügyelő vonakodott átadni, de megverték és kényszerítették a kulcsok átadására. Mig ez az alku folyt a kulcsok átadása felett, a türelmetlenebb elemek előkészített fejszékkel, neki estek az ajtóknak, ablakoknak és néhány pillanat alatt szétörték a zárókat, lerombolták az ablak fedő deszkákat és huszonhat foglyot szabadon eresztettek.

A legvadabb pusztítást Szabó alkaptányánál vitték véghez. Itt már nem félték — mivel Szabó háza a külvárosban fekszik, ahol már szabadabban garázdálkodhattak. Szabó József alkaptány távol nyaraló nejéhez utazott még a múlt héten s lakását egy öreg rendőr felügyeletére bizta. Csak hétfőn reggel érkezett meg feldult lakásá-

nak romjaihoz. Mert csakugyan rom volt az, amit már látott. A boldog családi lakást hitvány garázda csőcselék dulta fel. Minden ajtó, ablak teljesen összezúzva széttörve. Ilyen vandul pusztítást sehol sem végeztek. A szobai butorokat, ruhaszekrényeket, asztalokat és minden törhető butort teljesen szétromboltak. Még a madár kalitkát és a virágos táblákat sem kímélték úgy, hogy csak a lakás falai és fedele maradt épségben. Csoda, hogy fel nem gyújtották. Azt azonban megtették, hogy itt is a mi kezük ügyében akadt ellopták. Apró esecsebecsék, ruhát és ékszert rabolt a bosszuért lihegő csőcselék. Körülbelül 2000 koronára tehető a kár, mely Szabó alkaptányt érte.

Az ott levő rendőr csak úgy menthette meg az életét, hogy a sötétségben a kerten átmászva elmenekült.

Szerencse, hogy az alkaptány és családja nem voltak otthon, mert életük is a legkomolyabb veszélyben forgott volna.

Most rendőrség és katonaság czirkál Kolozsvár-utczáin. A főkapitány szabadságra ment. A tiszti főügyész helyettesíti és rendkívüli intézkedéseket tettek a zavargók fékezésére, a kik még hétfőn is támadólag léptek fel, de a katonaság miatt már kevesebb sikerrel. Szóval elég szépen indul az új századoknak a kincses Kolozsvár. A rémült rendőrség nem mer szolgálatot teljesíteni, Több rendőr le is mondott a hivataláról.

Innét-onnét.

Benedek Laczinak.

Vesztett csata napját
Születésed napja
Éltető reménnyel,
Büszkén beragyogja.

Neked csak diadal
Legyen osztályrészed,
Mindig nagyot gondolj,
Cselekedj merészet.

Buzditsa szivedben
Bús hazád szerelmét
Erő és akarat
Érzésed és elméd.

Váltsd be reményünket
Nőjj igazán nagyra:
Ne búsítson többet
Vesztett csata napja! . . .

(Debreczen aug. 2.)

Samu bátyád.

Az üzlet élettana.

Fütyülök mindarra, a mit közönségesen: nagy eszméknek neveznek. Az utcán hevernek ezek a nagy eszmék. Tuczatjával jön ez a csőcselék, ha álmodunk, ha emészünk, vagy ha üdülünk. Es ez jól van így; a munka után néhány órát szentelhetünk a nagy garral elmondott beszédeknek és a nagy méretű gesztusoknak. Mi sem könnyebb mint azt mondani, : építsünk vasutat Ázsián

keresztül, egyesítsük a föld összes petróleum forrásait, irányítsuk Belgium vagy Franciaország aranyereit orosz iparszatórnákba, tárjuk meg Amerika megmérhetetlen földterületeit telepítés, közlekedés és városépítés által. Elképzelem: hogy nevet az iparkirály a saját életrajzán, a krónikusok hírszékenységén. A „nagy eszme”, melyet övének mondanak, szélesre taposott közhely volt mikor hozzá nyult, csupán a férfi, az akarat, a szorgalom és kitartás hiányzott hozzá.

Nagy vagyon nem származik spekulációból vagy játékból, de nem is munkából. A világ összes birtoka vagyonban oly csekély, hogy ezer meg ezer kéznek kell dolgoznia akarva vagy akaratlanul, hogy egy új hüberur felhalmozhassa aranyhegyeit. Az ami ehhez a csodálatos eredményhez vezet és a tömeget arra bírja, hogy egy idegen kedvéért kinyissa a zsebét, a monopolium. A törvény, helyzet, értelmiség vagy prioritás által biztosított monopolium. Az angol herceg, kinek óriási területe van a londoni Cytiben: a helyzet monopoliuma által kényszeríti a kereskedők ezreit, hogy nyereségük nagy részét bér gyanánt neki adják. A gyufaelárusítás törvényes monopoliumát megszerző társaságnak, mindenki, aki szivarra gyújt, adózik a fillér egy töredékével. A kohász feltalál egy új vasötvözetet és minden pánczélemmez, minden késpenge juttat neki az értelmiség monopoliuma alapján tributumot. A bankház száz esztendeje finanszírozza az állam kölcsöneit és élvezi a közönség bizalmát: a prioritás monopoliuma gondoskodik arról, hogy az államadóság minden tallérjából egy fillér a kibocsátóhelyek asztalain megakadjon.

Egykor az erősek és vitézek uralkodtak . . .

Ennek meg kell változnia. Ma már ne az erősek és a vitézek, hanem az okosak és a gazdagok uralkodjanak. Mit ér az erősség? Nincs már birkózás, lovagjáték. És mit ér a vitézség? A háborukat immár nem vérrel, hanem pénzzel táplálják. Gépek dolgoznak gépek ellen. A mérnök, a vegyész, a pénzkapacitás ura a hadvezér. A legújabb fegyver, a legjobb löpor, a leggyorsabb hajó biztosítják a győzelmet. Az Uristen már nem az erősebb hadosztályok, hanem a legmodernebb öntődek pártján harszol.

És a töke! Mint a világ vére, úgy ömlik a töke a közlekedés erein keresztül. Elmosza az öröklött birtokot rögéről, megtermékenyíti a Sierákat, sinhalózatokká merededik, melyek a népek határait átszelik. A gyenge államokat szolgátságba hajtja, lemos minden foltot, aczéloz minden pajzsot és azután visszaömlik, dagadozva a tartókba, melyekből kiindult. Nincs elszomorítóbb, mint az a tudat, hogy menthetetlenül a plutokrácia karjaiba hullunk.

Feltartóztatlanul közeledik az aranykísértet.

Ha a legtehetségesebbek, legügyesebbek

és legielkiismeretesebbek egyuttal a leggazdagabbak, úgy a helyzet elviselhető. A gazdagság királpálcája oly kezekben, mint az öreg Krupp, Pullman, Montefiore, kevésbé veszedelmes, mint a politikai hatalom jelvénye némely alkotmányos és legitim uralkodó birtokában . . .

A következő utakon közeledik a plutokrácia megfékezésének végcéljához:

A progresszív jövedelmi adó.

Örökségek, hozományok, ajándékok nagy megadóztatása.

A nem dolgozó vagyon elsősorban az idegen kölcsönök megadóztatása . . .

A véletlen monopoliumok csökkentése, bányák, közlekedési vállalatok és városi területek államosítása által.

Állami szállítások megszüntetése.

Az egyezmények, syndikatusok és trustok állami ellenőrzése.

Az államhivatalnokok magasabb dotálására.

A tudomány és művészet gazdag állami támogatása.

Zukunft.

IRODALOM.

Művészet és hazafiasság.

Irta: dr. Vértessy Gyula.*

— Művész hazája széles e világ s esetje, vésője, tolla vagy előadó művészete révén minden művelt ország művészeti világába meg lehet szerezni a belépőjegyet.

Ez ma a közfelfogás! Ennek hódol ugyszólván mindenki és vagy lenézik, vagy kigunyolják azt, aki azt meri állítani, hogy a művészetnek van valamelyes köze a hazafiassághoz is és, hogy a sovinizmus jogosult a művészet minden ában.

Természetesen nem beszélék a tulajásba vitt sovinizmusról, arról, amely mereven és ridegen elzárkózik a legszebb s a legnemesebb alkotások elől, csak azért, mert azok az alkotások nem magyar művészek alkotásai, hanem igenis beszélni akarok arról a sovinizmusról, amely nem engedi meg azt, hogy a külföldről importált művészetet már csak azért is fölibe helyezzük a miénknek, mert külföldről jött és amely sovinizmus nem engedi meg azt, hogy a reánk nézve idegen művészetek kedvéért a mi magyar művészi világunkat elnyomjuk, kisebbsítjük, vagy fejlődésében megakadályozzuk.

Különösen ez az utóbbi dolog az, mely legerősebb érvül szolgál arra nézve, hogy nemcsak antisovinizmus, hanem valóságos hazafiatlanság a külföldi művészetek és külföldi művészek portálása akkor, mikor azoknak a befejezett tudásával szemben nálunk egy csomó fejlődésre képes tehetség van, akiket azután a velük szemben tanúsított közöny vagy részvétlenség a szellemi elzülés, az alkotásai képtelenség felé fogvezetni.

Mertszámot kell vetni két körülménnyel. Az egyik az, hogy irodalmi és művészeti világunk, mely az ország nehéz küzdelmei közepette, mérhetetlen lassan fejlődött, egy idő óta bármilyen hatalmasan neki is lendült, de ma még nem áll és nem is állhat ott, ahol egynemely nemzetnek ezeréves kulturájából fejlődött irodalma és művészete áll.

A másik körülmény pedig az, hogy

* Az „Aurora” cz. folyóiratból.

szegény ország vagyunk és ugyancsak a fogunkhoz kell verni minden fillért, amit kiadunk, mert szükösen telik mindenre. És éppen ezért kell szorgos gonddal örködni a felett, hogy minden fillér, amely művészeti, irodalmi czélokra van hivatva szolgálni, tisztán magyar művészeti vagy irodalmi czélt szolgáljon.

Tulajdonképen nem is sovinizmusról van itt szó, hanem hazafias kötelességről! Vagy ha sovinizmusról is! Nevezzenek az ellenségeink sovinizistáknak. Nem szégyen ez! Mert minden kis nemzetnek, ha valamire akar menni, sovinizistának kell lenni. Kis nemzetek fiainál a soviniztaság és a hazafiság egy fogalom.

És ha a politikai, a közgazdasági és ipari téren, mindenhol küzdünk nemzeti önállóságunk mellett, kétszeres erővel kell küzdenünk az irodalmi és művészeti téren, mert a nemzeti génusz itt emelkedhetik a legmagassabbra és itt szállhat alá a legmélyebbre.

Ezért hazafias kötelesség a magyar irodalom és a magyar művészet pártolása és ezért bűn, megbocsáthatatlan bűn minden lépés, amelyet a külföld művészete érdekében teszünk és minden fillér, a melyet nem magyar írónak, nem magyar művészek juttatunk.

Hazafiatlanságot és bünt követ el minden magyar ember, aki midőn modjában állana erkölcsileg, vagy anyagilag hozzájárulni a magyar kultúra felesztéséhez, ehelyett az idegen nyelvű, idegen szellemű művészet pártolásához fog.

Az idegennek nincs a mi garasainkra szüksége, ott milliók állanak a kulturális alkotások szolgálatára — ne akarjunk hát cseppeket hordani a tengerbe, holott idehaza azokkal a cseppekkel is erőt, életet lehetne önteni az irodalom, a művészet eltikkadt, fáradt vandraiba.

Akáczvirág.

Akáczvirág, akáczvirág!

Ugy jössz nekem mint régi álom.

Szivem himnuszát önti rád.

Üdvözlötül karom kitarom . . .

Mosolyogtál rám éltem hajnalán.

A mig szűz álom ült pilláimon,

Te diszited fel védő kis tanyám, —

Órizd ha eljön éjjelem, — sirom . . .

Akáczvirág! te pergetéd

Szép gyöngyeid éjszinhajára,

Ki szivemmel szívet cserélt,

Kit égre vitt már angyalszárnya . . .

Te lattad szűznek vérző, mély sebet,

Melyet mosolygón vert az ál-barát:

A but, a boldog vesztett érdekért,

A vért, a küzdést, elvesztett csatát . . .

Akáczvirág, letűnt napok

Fel-hozója — üdvözöllek!

Leveleid emléklapok:

Örői búmnak, örömmönek . . .

Mosoly, bu, vérrel, könnyel irtam azt,

Árnyékkal, fénnel telisden tele . . .

Ahogy tapodtam ezt a földsarat,

Amint vert, üzött jó, balsors keze . . .

Akáczvirág, — opál, smaragd

Karácsonyfám a szép pünkösztbe.

Oh áldom a fény-szárnyakat

Melyek lehozta erre a földre . . .

Már átlapoztam emlékkönyvemet;

Lábodnál állok mint emlék kövön,

Törölve régi bu vert könnyemet,

Várom: szivembe száll-e még öröm?! . . .

Akáczvirág, szeretlek én,

Ég illetszóró gyöngyedénye!

Tavasznak záró ünnepén

Ha jössz a rózsás nyár elébe.
S már nem doboghat rád kihült szívem :
Hajolj le, öntsd rám édes illatod,
Reám, ki lenn már álmodón pihen,
Hol vad marása bunak, nem sajog,
A hol már nem fáj semmi, semmi sem.

Petrus Jenő.

CSARNOK.

Nagy Napoleon császár katonája.

(Eckmann-Chatriantól.)

Fordította: Ifjabb Mórincz Pál. 17.

A császár olyan volt, mint a foghúzó orvos, ki minél hamarabb végez, annál jobban érti a mesterséget. A császár is nem engedett sok időt a busongásra. Mert alig-hogy megtörtént a sorshuzás, háromnap mulva már rendszerint előkövetkezett a sorozóbizottság is, és azután alig néhány nap mulva az indulási parancs is. Most sem történt másként. Összeült a vegyes bizottság, amelynek polgári tagjai az alispán ur, a polgármester és a környékbeli előkelőségek voltak, mint bizalmi férfiak.

Gulden ur ezt megelőző este teljes paradében tisztelgett úgy a polgármester urnál, mint a parancsnok urnál. A jobbik parókáját tette fel. Ugymondá, hogy mén az órákat felhuzni, kacagott az arcza mikor hazatért. És szólt:

— No, no fiam, de fanciesali az arczod . . . Ne busulj! Hisz a polgármester ur, a parancsnok ur, mindketten jól ösmerik a te sántaságodat. Nohát az ördögbe, aki nem vak, az láthatja is . . . Aztán azt is mondták még: Ejh Gulden ur, hisz ez a fiatal ember béna, maga okos ember, hát mit nyughatatlankodik oly annyira? Katona kell nekünk, nem pedig sánta bének . . .

Gulden ur, e szavaival mintha csak balzsamba mártogatta volna a szívemet. Egész megnyugodva szenderedtem el. De másnap újból elfogott a gyötrelmem. Midőn eszembe jutott, hogy hány ember masirozott már el, nálamnál hibásabb. Vagy pedig hogy mások miként akarták a sorozóbizottságot becsapni, akik szert ittak, hogy arczuk halványabb színt mutasson, vagy a kik sántának, süketnek, vaknak, hülyének mutatták magukat, de ilyenek is hányan voltak. Az ilyenekre gondolván, reszkettem, hogy hátha nem is vagyok elég sánta? És sőhajtoztam, bár nyomoruságosabb volna a külsőm. És a Gulden ur tudta nélkül e végből ittam eczetet is. Hallottam, hogy az eczet gyomorgörsöket okoz és így ami eczetet találtam az eczettartóban, mind megittam. Az erős eczet hatalmasan működött a belsemben. Gondoltam, hogy no most igazi madárváz leszek. Felöltöztem. De Gulden ur ahogy meglátott összecsapta a kezét s reámförmedt:

— Józsi! Az istenért! Mit csináltál? Hisz olyan piros vagy, mint egy kanpulyka.

A tükörbe beletekintvén, magam is elszörnyűködtem. Mint a vörös paprika olyan színű voltam. Piroslott a fülem, piroslott még az orromhegye is. Ekkor ijedtem meg csak igazán. Ahelyett, hogy elfakultam volna, még jobban kipirosodott az arczom. Egész kétségbeesve kiálték fel:

— Most már igazán elvesztem. Nem-hogy bénát mutatnék, de a színem után olyan vagyok, mint a vasgyuró. Mind a fejembe tódult az eczet.

— Miféle eczet? kérde Gulden ur.
Scilapp a klaviroskisaszszony mond.

ta volt, hogy az eczet igen hasznos halványságról. Én tehát megpróbáltam. tartóból mind kiittam az eczetet. — Oh istenem, micsoda hőbortosságot követtem el.

— Mindazonáltal mégis csak sánta vagy, mondá Gulden ur. Hanem hogy a sorozóbizottságot beakartad csapni, az mégsem tisztességes dolog. De hallga! Épp most ütötte a felkilenczet. Siess! Mert Werner épp tegnap járt itt, mondta: hogy te reád tizórátját következik a sor.

Tehát tovább nem haboztam. Elkelltem indulni ily állapotomban, holott a tüzes eczettől csakugy ragyogott az arczom. Anyyira kipirosodtam, hogy a néni meg Katicza alig ösmertek meg, amidőn a városháza folyosója alatt összetalálkoztunk.

— Ejnye, de vidám az arczod, de jó színben vagy, szólitott a néni.

Majd elájultam, mert e szavak úgy sujtottak reám, mint a villám. Amde az eczet akaratom ellenére is hevített és talpon tartott. De a szavam elakadt. És így egész összezavarodva haladtam fel a lépcsőkön. Balgaságom egész elrémített.

Odafönt már vagy huszonöt olyan ujonczot besoroztak, akik biztosra vették a szabadulást. Más ujonczok pedig a fal melletti padokon ültek, és bágyadtan, kétségbeesve várták, amíg reájuk következik a sor.

Az öreg Kelez zsandár egész elámult a látásomra.

— Ez osztán a legény, kiáltotta felidulva az öreg. Ez már tetszik nekem. Ezt legalább nem szomorítja, hogy elkel masirozni. A dicsvágy szinte ragyog a szeméből. És megveregette a vállamat is. Derék legény vagy József. Biztosra mondom, hogy mire a háboru véget ér, te is megnyered a káplárságot.

— De hisz én sánti ok, kiálték nagy boszusan.

— Sántitol, kacsintott az öreg zsandár. Ilyen külső mellett, az már kicsit számít. Bár ilyen volna minden katonánk.

Alighogy befejezte a mondkáját, nyílt a sorozó bizottsági terem ajtaja. Werner a másik zsandár, durva hangon kiszólt. Épp engem szólitott:

— Bertha József!

Amennyire sántítani bírtam, oly sántitva léptem a terembe. Werner becsukta utánam az ajtót. A főhelyen a viczispán ur és a pfalczburgi polgármester ur ültek és lejjebb az asztal mellett a bizottság tagjai meg a Treylig titkár. Egy harburgi ujoncz épp ekkor öltözködött. Decarnes zsandár segített felkötni a nadrágját. A fiúnak hosszú, barna fürtje volt, egész lecsüngött a szemébe, a csupasz nyakára. Dult, rémült arczát ez még inkább elvadította, mintha csak akasztani vitték volna. A kórházi törzso orvos és egy másik katonao orvos a terem közepén fecserésztek. De most felém fordulva, parancsoiták.

— Nos! Vetkezzen hát!

(Folyt. köv.)

Kitünő faj és csak érett

csemegeszőlőt

ajánl e hó közepétől

Sétakerti csemegeszőlő telepéről

Kardos László.

Értekezhetni Kossuth-utca 9.,

a telep megtekinthető Simonyi-ut 11.
Termés 300 mm. körül. Telefon 113.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Ebesi ártézi viz a legjobb legegészesegesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben. Fő-
r a k t á r : Piacz-u. 7. sz.

Büd-Szent-Mihályon

a piaczon, legjobb helyen egy rendkívül alkalmas bolthelyiség, (20 év óta rőfös üzlet) kiadó. Czim: Klein József Búd-Szent-Mihály.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduságpedró” használata által. Egydoboz 40 fillér. Kapható Debreczenben Tóth Béla gyógyszerárában, valamint a készítő Grósz Nagy Ferencz gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

Érmelléki bor kapható 50 liter-től felfelé 23 krjával — Péterfia 18.

A vásártéren

látható f. é. augusztus 6-tól kezdve reggeli 9 órától este 10 óráig nyitott elsőrangú

PANOPTIKUM és bonczani muzeum.

Tulajdonos: WINTER VILMOS Temesvárról.
Panoráma képek.

A párisi világkiállítás 1900. A chinai csaták. Búr háború. Erdőégés Délamerikában. Chinai és japán háboru tengereu és szárazon. Az örmények lemészárlása a törökök által Konstantinápolyban. Jeruzsálem ostroma Titus császár által. Bern (Schweicban) karácsonykor. Indiai ünnepély Ceylon szigetén a Welsi herczeg tiszteletére. „Mosel” tengeri hajó elpusztulása robbanás által a bremai kikötőben. Czethalvadászat az északi jeges-tengereu. Vadászat jegesmedvére, rozmárra és fókára. A régi Jeruzsálemi, midőn Krisztust felfeszítették. A csata Tientsin mellett az angolok, francziák, amerikaiak és németek egyesült csapatai és a chinaiak közt. A keresztények lemészárlása Pekingben, China fővárosában. Gueisenau német birodalmi hadihajó elsüllyedése 1900. évi december 16-dikan Malaga kikötőben stb. stb.

A muzeum életnagyságu, mozgatható gépi és viaszalakokból, egy történelmi csoportból és egy néprajzi osztályból áll, mely minden világrész népfajait ismerteti.

Tartalmazza továbbá híres személyek, császárok és királyok mellszobrait. Lucheni Luigi Erzsébet király gyilkosa. Bresci Umberto olasz király gyilkosa.

A bonczani muzeum dustartalmu gyűjteményből áll, mely néhány száz praeparatumot és alakot tartalmaz és különféle operációt, kötést, törést, valamint az ember fejlődését ábrázolja.

A panoráma belépti díja nappal 30 fillér, este világitás mellett 40 fillér. gyermekek és katonák charge nélkül a felét fizetik.

A bonczani muzeumot csak felnőttek tekinthetik meg 30 fill. belépti díj mellett. Katonák charge nélkül 20 fillért fizetnek.

Kiváló tisztelettel:
WINTER VILMOS.

Kávéház átvétel!

Van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy a

„Páris“

kávéházat (Csapó-utcán) mai nappal tulajdonomba átvettem. Főfigyelmem lesz vendégeimet mindenféle kávéházi italokkal, tisztán kezelt kizárólag a termelőktől beszerzett borokkal olcsón és pontosan kiszolgálni. Nappal és éjjel **olcsó biliárd.** — Fővárosi és helyi lapok nagy számban.

Allandó kitűnő zene.

Magamat a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlva maradtam

teljes tisztelettel:

Gömöri L.

kávés.

Minden külföldinél jobbak!

és olcsóbbak!

a „Debreczeni vasöntöde és géplakatosság“

aranyéremmel kitüntetett

kutszivattyui, borsajtói és szőlőzuzó gépei!

Eladás egyedül a gyártelepen:

Péterfia végén a hadházi-utcában.

1000 hectoliternyi
használt
boros hordók
legjobb karban, olcsó árban
eladók

WEINBERGER BERNÁT

borkereskedőnél

Debreczen, Piacz-utca 56. sz. a.

Nestlé-féle gyermekliszt

legkitűnőbb
tápszer

kis gyermekeknek

Egy doboz 1 k. 80 fillér. Próbadohoz 1 k.

Nem szükséges tej hozzáadása.

Elválasztás esetén ezen régi

kipróbált, 30 év óta bevezetett

tápszer a legkitűnőbb

szopos gyerekeknek.

Diarrhie és hányás kizárva.

tartalmazza a legkitűnőbb Alpe-i tejet.

Évi gyártmány 35 millió doboz, napontai tejszükséglet 132.000 liter.

Nestlé-féle condem tej cukorral 1 doboz 1 kor. Ugyanaz cukor nélkül „Viking“ ujdonság 1 doboz 1 kor.

Központi szétküldés: **F. Berlyak**

Bécs 1. Naglergasse 1.

Elárusítás minden gyógyszerárban és droguériában.

Árlejtési hirdetmény.

A földmivelésügyi m. kir. Miniszter ur Önegyméltósága 1901. évi július hó 26-án 60064/IV/1 szám alatt kelt rendeletével, a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet pallagi telepén szükséges porcellán és vasneműek beszerzését 1431 korona 44 fillér költséggel engedélyezte.

Ezen munkálatok kivitelének biztosítása céljából, folyó évi augusztus hó 16-án délelőtt 10 órakor a gazdasági tanintézet igazgatói helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik. A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött nap délelőtt 9 $\frac{1}{2}$ órájáig a nevezett hivatalhoz anynyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe vétetni nem fognak. Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költség összeg 5%-ának megfelelő bánatpénz csatolandó

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki művelet, általános és részletes feltételek, a debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságánál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Kelt Debreczen, 1901. évi augusztus 3-án.

Kerpely Kálmán

igazgató.

Választási

zászlókat és jelvényeket

feltűnő olcsón készítünk.

Bármilyen nagy megrendelést néhány óra alatt elintézzük.

Zászlók és jelvényekről megkeresésre árjegyzékkel készséggel szolgálunk.

Tisztelettel

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája

DEBRECZEN, Piacz-utca 49.

Sürgőnyczim:
HOFFMANN KRONOVITZ
Debreczen.